

PREKINIMO KROG ZASLUŽKARSKIH MANIPULACIJ

Ob prebiranju celotne bere lanskoletne slovenske izvirne mladinske literature, iz katere smo izbirali nominirance in nagradjenca, mi je postalo jasno, da neselektivni odkup tovrstnega knjižničnega gradiva za izposojajo po slovenskih javnih knjižnicah ne ustreza kulturni namenskosti razpoložljivih javnih sredstev. In da tudi v okviru izbiranja večernice o tem ne gre molčati, saj bi s takim molkom kot strokovna žirija pravzaprav potrjevali stanje, ki za slovensko mladinsko književnost in bralno kulturo ni dobro.

V okviru tovrstnega nagrajevanja izbrane in izpostavljene slikanice in knjige namreč vsakič znova in vse prekmalu prekrije senca vsega tistega iz ponujenega branja za otroke in mladostnike, kar je zvečine cenen populizem in kič. Zato se tako nagrajevanje samo na sebi ne zdi več zadostno.

Neselektivni odkupi za knjižnice, neučinkovitost področne literarne kritike, prevladujoča medijska brezbriznost do tovrstnih izdaj in na drugi strani nesporno veliko povpraševanje na »trgu« namreč še posebej manjšim, zaslužkarskim založnikom in avtorjem omogočajo sorazmerno veliko predvidljivost in gotovost tovrstne prodaje. Vse preveč se je skratka uveljavilo, v preteklosti delno celo od stroke podprto prepričanje, da »ni pomembno, kaj otroci berejo, samo da berejo«. Očitne posledice takega prepričanja pa so se dovolj kmalu pokazale kot izjemno negativne, saj se je v skladu s to logiko začelo dogajati, da mnogim avtorjem ni več primarna skrb za literarno izvirnost in kakovost izdanega besedila, založnikom pa ne založniška kakovost izdane publikacije. V skladu s tem so se mnogi založniki seveda zlahka izognili stroškom za strokovno delo svetovalcev, recenzentov, literarnih in likovnih urednikov, lektorjev, korektorjev itn. ter tako

zadevo pospešeno začeli obračati v smer: saj je vseeno, kaj izdajamo in prodajamo, samo da izdajamo in prodajamo ... V tem sedaj že opazno brezvestnem lovu za profitom in številom izposoj pa tovrstna produkcija cenenosti, jezikovnega, zgodbarskega, slikaniškega populizma, kiča, epigonstva, falsifikatorstva, manipulacij in zlaganosti seveda skokovito narašča. In če k temu dodamo še prevladujoče vrednotenje knjižničarskega dela glede na število izposoj, se pravi v skladu z logiko: saj je vseeno, kaj izposojamo, samo da izposojamo, je krog sklenjen, tovrstni strokovni izbori nagradjencev pa spričo vsega postajajo zgolj dodatna promocija in nekakšen »strokovnjakarski žegen« čez vso problematičnost celote.

Vsekakor je čas, da vsi, ki nam ne more biti vseeno, kaj se dogaja z našo izvirno mladinsko kulturo in za kriterije kakovosti pri nabavi mladinskega knjižničnega gradiva za javna (torej naša) sredstva, vsak po svoje in družno ukrenemo, kar je mogoče, in prekinemo krog zaslužkarskih manipulacij na račun slovenskih otrok in mladostnikov, njihove duhovne hrane in namensko opredeljenih javnih sredstev. K sreči je na področju slovenske mladinske literature kljub vsemu še zmeraj toliko dobrih ustvarjalcev, toliko dobrih založnikov in osveščenih knjižničarjev, da zadeva še ni docela zavožena in brezupna. Prav tako v ekonomsko in kulturno razvitejših delih Evropske unije ne manjka uspešnih vzorcev (predvsem v skandinavskih državah), ki jim, ustrezno prirejenim našim razmeram, lahko z zupanjem sledimo. Zato je pri izposojanju knjig v javnih slovenskih knjižnicah treba biti pozoren na znak kakovosti (zlata hruška). Veseli pa me tudi, da knjižničarji, nekateri mediji, pa tudi založniki in avtorji podpirajo predlog za ustrezno

uveljavljanje akcije NAJ KNJIGA PO IZBORU SLOVENSКИH KNJIŽNIČARJEV, v okviru katere bodo dobri poznavalci slovenske mladinske literature in bralne kulture vsak mesec posebej priporočali v izposojjo in branje tiste slikanice in knjige, ki si glede na svojo kakovost to zares zaslužijo.

Ob uspešnih tovrstnih akcijah, ki bodo ustrezna dopolnitev dosedanjih na-

grajevanj mladinske književnosti, pa najbrž sčasoma niti neselektivna nabava mladinskega knjižničnega gradiva, ki zagotovo ne ustreza razpoložljivi namensko opredeljeni rabi javnih sredstev, za slabe, brezvestno zaslužkarske založnike in avtorje ne bo tako zelo samoumevna.

Vlado Žabot,

predsednik žirije za večernico

NAGRAJENCI IN NOMINIRANCI 1997–2009

1997 – Tone Pavček: Majnice – fulaste pesmi (Lela B. Njatin: Velikanovo srce, Desa Muck: Kremplin, Bina Štampe Žmavc: Ure kralja Miha, Dim Zupan: Leteči mački)

1998 – Desa Muck: Lažniva Suzi (Milan Dekleva: A so kremšnite lahko nevarne, Milan Jesih: Štiri igre za otroke, Andrej Rozman Roza: Skrivnost špurkov, Janja Vidmar: Moj prijatelj Arnold)

1999 – Janja Vidmar: Princeska z napako (Vitan Mal: Ta grajski, Maja Novak: Vile za vsakdanjo rabo, Bina Štampe Žmavc: Muc Mehkošapek, Janja Vidmar: Aknožer)

2000 – Polonca Kovač: Kaja in njena družina (Kajetan Kovič: Mačji sejem, Feri Lainšček: Žlopi, Maja Novak: Male živali iz velikih mest, Lilijana Praprotnik Zupančič: Resnične pravljice in pripovedke)

2001 – Feri Lainšček: Mislice (Milan Dekleva: Alica v računalniku, Mateja Reba: Zmajček Bim in Bimbi, Marjan Tomšič: Katka in bunkec, Danila Žorž: Poskus)

2002 – Matjaž Pikalo: Luža (Marjan Tomšič: Martova velika junaštva, Andrej Makuc: Oči, Desa Muck: Anica in zajček, Bina Štampe Žmavc: Ukradene sanje)

2003 – Marjana Moškrič: Ledene magnolije (Janja Bauer: Izginjevalec čarovnic, Miroslav Košuta: Njune zgodbe, Vinko Möderndorfer: Muc Langus & Čarovnička Gajka, Dim Zupan: Trnovska mafija – v tretje gre rado)

2004 – Slavko Pregl: Srebro iz modre špilje (Desa Muck: Anica in velike skrbi, Peter Svetina: Mrožek dobi očala, Bina Štampe Žmavc: Pogašeni zmaj, Janja Vidmar: Prijateljja)

2005 – Igor Karlovšek: Gimnazijec (Franjo Frančič: Dražen in jaz, Borut Gombač: Velike oči male budilke, Neli Kodrič: Na drugi strani, Desa Muck: Anica in velika skrivnost)

2006 – Dušan Dim: Distorzija (Barbara Gregorčič Gorenc: Tri pike, Slavko Pregl: Spričevalo, Janja Vidmar: Fantje iz gline, Danila Žorž: Izkop)

2007 – Irena Velikonja: Poletje na okenski polici; Majda Koren: Eva in Kozel (Miklavž Komelj: Zverinice, Marko Kravos: Trst v žepu, Janja Vidmar: Uspavanka za mladega očka)

2008 – Ervin Fritz: Vrane (Andrej Predin: Na zeleno vejo, Andrej Rozman-Roza: Kako je Oskar postal detektiv, Anja Štefan: Štiri črne mravljice, Dim Zupan: Hektor in mala šola)

2009 – Janja Vidmar: Pink (Mate Dolenc: Polnočna kukavica in druge zgodbe, Evald Flisar: Alica v nori deželi, Bina Štampe Žmavc: Vprašanja srca, Irena Velikonja: Leto v znamenju polža)

2010 – Bina Štampe Žmavc: Cesar in roža (Mate Dolenc: Kraljičin lipicanec in druge zgodbe, Grega Hribar: Hotel sem samo ..., Svetlana Makarovič: Mi, kosovirji, Dim Zupan: Hektor in male ljubezni)